

TUDÁS | MENEDZSMENT

A Pécsi Tudományegyetem
Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karának periodikája

IX. évfolyam 1. szám

2008. április

Tartalom

FRANTIŠEK MEZIHORÁK Az európai ember	3
SZEKERES TAMÁS A felsőoktatás és a korszerű pedagógiai módszertan.....	7
HARASZTY GÁBOR A felsőoktatás minőségügye	14
GALÁNFI CSABA Globális változás kommunikációja	21
PAJOR NIKOLETT Nemzetközi Moderátor Képzés	30
ESZIK ZOLTÁN Mit üzen az egészségügy átalakítása az oktatási reform tervezőinek?.....	40
CSIZMADIA GÁBOR A földrajzi térségek és a Bologna-változások következményei	48
ZÁDORI IVÁN Európai szigetek és szigetrégiók: Európa periferiáján?	50
KERESZTES LÁSZLÓ LÓRÁNT – VÁMOSI TAMÁS Foglalkoztatási helyzet a Dél-Dunántúl aprófalvaiban.....	61
KOTTA IBOLYA A kötődési stílus az iskolai alkalmazkodás szemszögéből.....	68
TERNOVSZKY FERENC Család és munka.....	78
KARCSICS ÉVA A karrier fogalma, tényezői és vonzereje egy 2001–2006 közötti hallgatói felmérés tükrében.....	85
HÉJJ ANDREAS „Elvont tarisznyások” és „beképzelt magolósok”	92
HORVÁTH ZSÓFIA Nemzeti identitástudat a magyarországi német és magyar diákoknál.....	99
GÁLNÉ KOVÁCS IRMA Gyergyóalfalu félévszázados népművészeti múltjának jellemző sajátosságai	105
KÖNYVRECENZÍÓK	112
ABSTRACT	116

HÉJJ ANDREAS

„Elvont tarisznyások” és „beképzelt magolósok”

– avagy hogyan látják egymást a PTE egyes karainak hallgatói?

A szociálpszichológiában ismert jelenség, hogy az egyes csoportok határozott véleményeket alkotnak nem csupán saját magukról, de azokról a társ csoportokról is, akikkel többé-kevésbé laza kapcsolatban állnak. Az sem ismeretlen, hogy a saját negatív tulajdonságunkat szívesen vetítjük a „szomszéd” csoportba. A bajor-osztrák vagy a magyar-román határ mentén élő népek ugyanazokat a vicceket mesélik el, ahol az ilyen, a maguk számára kevésbé hízelgő tulajdonságokon jól szórakoznak, amikor azt a szomszédnál kipellengérezik (Hejj, 2001). Vajon találkozunk-e ezzel a jelenséggel egy olyan magas képzettségű és a társadalmi felelősségviselésre elhivatott csoportnál, mint az egyetemi hallgatók?

A 2007. őszi félévében a PTE FEEK *Véleménykutatás – kísérleti pszichológiai gyakorlat* keretében megvizsgáltuk, hogyan látják egymást az egyetem egyes karainak hallgatói. A kísérlet vezetői (KV) a gyakorlat résztvevői voltak, férfiak és nők. A vizsgálaton 84 kísérleti személy (KSZ) vett részt, karonként hét férfi és hét nő. Miután a KV egy-egy KSZ-nek elmagyarázta a kísérlet menetét, a KSZ két feladatot kapott. Először sorolja fel azokat a tulajdonságokat, amik az ő véleménye szerint egy adott kar hallgatójára jellemzőek. Ha ezeket a tulajdonságokat a KSZ a számára biztosított lapra felírta, a KV megkérte, osztályozza minden egyes általa megnevezett tulajdonságot a szerint, hogy ő maga azt mennyire tekinti pozitívnak (5), illetve negatívnak (1).

Szemben a véleménykutatás „megszokott” kérdőíves módszereivel, azért esett a választás a szabad felsorolásra, mert így maguk a KSZ-ek tudták megmutatni, hogy melyek a számukra jelentős tulajdonságok, s nem önekik kellett a kutatás vezetőjének előítélet-rendszeréhez alkalmazkodniuk. Ez a kutatási módszer ismeretelméletileg a fogalom jelentésének behaviorista paradigmáját követi, miszerint egy fogalom értelmét nem a szótár vagy a lexikon határozza meg, hanem mindazok az ingerválaszok (ez esetben verbális reakciók), amiket ez a fogalom az azt hallók egy csoportjából kivált (Marx, 1984). Az így kapott asszociációk mind mennyiségileg, mind pedig minőségileg kiértékelhetők (Hejj, 1997).

A KSZ-ek összesen 1908 tulajdonságot soroltak föl. Mivel karonként ugyan anynyi KSZ vett részt, (s ezen belül a nemek aránya is egyenlő volt), az 1. táblázat úgy értelmezhető, hogy a hallgatóságnak a legtöbb fogalma a jogászhallgatókról van, a legkevesebb a FEEK-esekről. Ez utóbbi eredmény azért nem meglepő, hisz a FEEK a PTE legfiatalabb kara.

1. táblázat: Hány tulajdonság jut a hallgatók eszébe az egyes karok hallgatóiról

ÁJK	BTK	ÁOK	PMMK	KTK	FEEK	Összesen
333	326	324	320	312	293	1908

Mivel ez a négyjegyű elemet tartalmazó lista teljességgel áttekinthetetlen lenne, vizsgáljuk meg, mik azok a leggyakrabban megnevezett tulajdonságok, amikkel a hallgatók az egyes karokat jellemzik. A nemzetközi gyakorlatnak megfelelően (Marx, 1984; Marx & Hejj, 1989) az egyedi hangulati elemek kiszűrése érdekében a 10%-kritériumot alkalmazzuk, vagyis az áttekintés és az azt követő tartalomelemzés (vö. Szalay & Deese, 1978) során azokkal a tulajdonságokkal foglalkozunk, amiket a megkérdezettek legalább 10%-a megnevezett (2–6. táblázat).

2. táblázat: A PTE egyes karainak hallgatóira vélelmezett legjellegzetesebb tulajdonságok százalékos gyakorisága (olyan tulajdonságok, amelyben a megkérdezettek legalább 10%-a egyetért)

ÁJK	ÁOK	BTK	FEEK	KTK	PMMK
beképzelt (61) magolós (61) szorgalmas (43) bulizós (33) nagyképű (33) okos (33) intelligens (21) stréber (21) elegáns (18) okoskodó (18) öntelt (18) sznob (18) céltudatos (15) elvont (15) kedves (15) tanulós (15) alkoholista (10) ambiciózus (10) bunkó (10) egoista (10) értelmes (10) humán beállítottságú (10) kitartó (10) kommunikatív (10) kreatív (10) művelt (10) szép (10)	szorgalmas (75) okos (71) beképzelt (33) precíz (33) tanulós (33) kitartó (28) segítőképz (25) intelligens (21) alkoholista (18) elfoglalt (18) értelmes (18) magolós (18) öntelt (18) barátságos (15) bulizós (15) gazdag (15) művelt (15) nagyképű (15) türelmes (15) drogos (10) elvont (10) karrierista (10) kreatív (10) szadista (10) szép (10) unalmas (10)	elvont (71) olvasott (50) bulizós (46) barátkozós (33) lusta (28) laza (25) nyitott (25) szorgalmas (25) tarisznás (25) alternatív (21) kreatív (21) szétszórt (21) igénytelen (18) művészlélek (18) alkoholista (15) céltalan (15) intelligens (15) jó fej (15) okos (15) elvársolt (10) furcsa (10) hanyag (10) humán beállított. (10) iszákos (10) különc (10) művelt (10) okoskodó (10)	bulizós (46) szorgalmas (36) laza (33) lusta (28) jó fej (25) nyitott (21) segítőképz (21) intelligens (18) kommunikatív (18) okos (18) link (15) barátságos (10) buta (10) büfészakos (10) céltudatos (10) csapatjátékos (10) kedves (10) könnyen diplomázik (10) közvetlen (10) kreatív (10) lógós (10) nem tanul semmit (10)	bulizós (50) okos (39) szorgalmas (39) beképzelt (33) nagyképű (25) stréber (21) kockafejű (18) logikus (18) nem tanul (18) pénzcentrikus (18) céltudatos (15) jó fej (15) kreatív (15) laza (15) alkoholista (10) anyagias (10) átlagos (10) barátságos (10) elvont (10) gyakorlatias (10) határozott (10) intelligens (10) lenézős (10) lusta (10) magolós (10) matekzseni (10) okoskodó (10) reál beállított. (10) sznob (10)	bulizós (61) alkoholista (50) szorgalmas (46) kreatív (33) okos (28) iszákos (25) elvont (25) beképzelt (21) igénytelen (18) kockafejű (18) laza (18) lusta (18) precíz (18) számítógépbuzi (18) céltudatos (15) értelmes (15) logikus (15) nagyképű (15) barátságos (10) buta (10) fiú (10) gyakorlatias (10) jó fej (10) különc (10) lógós (10) műsz. érdeklődésű (10) műszaki zseni (10) művészlélek (10) önálló ötletek (10) ügyes (10)

Jól látható, hogy a hallgatók demokratikus többsége egyetért azokban az előítéletekben, amelyekkel az egyes karokat megnevezik. A karokra adott *primér-válaszok* (leggyakoribb tulajdonságok) szerint az orvostanhallgatók szorgalmasak, a bölcsé-

szek elvontak, a jogászok beképzettek, míg a mérnökök, a közgazdászok és a FEEK-esek bulizósak.

A jobb áttekinthetőség miatt vizsgáljuk meg a karok „jellemzéseit” a tartalom-elemzés módszerével. Hogyan látják az egyes karok vélt értelmét, szorgalmát, és egyéb pozitív illetve negatív tulajdonságait?

3. táblázat: A PTE karok hallgatóinak vélt értelméről
(olyan tulajdonságok, amelyben a megkérdezettek legalább 10%-a egyetért)

ÁJK	ÁOK	BTK	FEEK	KTK	PMMK
okos (33) intelligens (21) értelmes (10) művelt (10)	okos (71) intelligens (21) értelmes (18) művelt (15)	olvasott (50) intelligens (15) okos (15) művelt (10)	intelligens (18) okos (18) buta (10)	okos (39) logikus (18) nem tanul (18) intelligens (10) matekzseni (10)	okos (28) értelmes (15) logikus (15) buta (10) műszaki zseni (10) önálló ötletek (10)

A legokosabbnak a medikusokat tartják (71%). Második helyen állnak a közgazdászok (39%), akiket sorra követnek a jogászok (33%), a mérnökök (28%) és az andragógusok (18%). A sort a bölcsészek zárják (15%), jóllehet nem képezi vita tárgyát, hogy ők a legolvasottabbak. Ezenkívül kiemelik, hogy a közgazdászok és a mérnökök logikusak és matek- illetve műszaki zsenik. Műveltnek az orvosokat, a jogászokat és a bölcsészeket tartják.

4. táblázat: A PTE karok hallgatóinak vélt szorgalmáról
(olyan tulajdonságok, amelyben a megkérdezettek legalább 10%-a egyetért)

ÁJK	ÁOK	BTK	FEEK	KTK	PMMK
magolós (61) szorgalmas (43) stréber (21) céltudatos (15) ambiciózus (10) kitartó (10)	szorgalmas (75) tanulós (33) kitartó (28) magolós (18)	lusta (28) szorgalmas (25) céltalan (15) hanyag (10)	szorgalmas (36) lusta (28) céltudatos (10) lógós (10) nem tanul semmit (10)	szorgalmas (39) stréber (21) nem tanul (18) céltudatos (15) lusta (10) magolós (10)	szorgalmas (46) lusta (18) céltudatos (15) lógós (10)

Szorgalom tekintetében kimagasló az orvosok megítélése (75%). Második helyen a mérnökök állnak (46%). A jogászok követik őket (43%), jóllehet azokat inkább magolósként jellemzik (61%). A szorgalmasok sorát a közgazdászok folytatják (39%), majd az andragógusok következnek. Az utolsó helyre a bölcsészeket utalják (25%), akikre gyakrabban alkalmazzák a lusta jelzőt (28%). Ebben megegyezik az andragógusok megítélése, akikről 10% úgy véli, hogy lógósok is. A mérnökökkel kapcsolatban is felmerül, hogy lusták (18%) és lógósok (10%). A közgazdászokat 10% tartja lustának, míg ezek a jelzők az orvosokkal és a jogászokkal kapcsolatban fel sem merülnek.

Itt az egyik legjellegzetesebb megjelölés, hogy mennyire tartják az egyes karok hallgatóit bulizósnak. Első helyen a mérnökök állnak (61%), majd a közgazdászok (50%) a FEEK-esek és a bölcsészek (46%). Az utolsó előtti helyen a jogászok állnak

(33%), és a szorgalom-sorrend fordítottjaként csupán 15% tartja az orvostanhallgatókat bulizósnak. Az orvosok jellemzéséhez tartozik, hogy precízek, segítőkészek, barátságosak és türelmesek. Jó fejség tekintetében a FEEK-esek vezetnek (25%), de a KTK-sok és a BTK-sok is jó fejek (15%), sőt még a mérnökök is (10%). Utóbbiak jó tulajdonságaihoz tartozik, hogy kreatívak, önálló ötletekkel rendelkeznek, ügyesek, gyakorlatiasak, precízek és egyben barátságosak és lazák is, még ha csak 10% véleménye szerint is. A jogászok kedves, humán beállítottságú, kommunikatív emberek, akik szépek és elegánsak. Az andragógusok jó tulajdonságai, hogy laza, nyitott, közvetlen, kedves, barátságos és kommunikatív csapatjátékosnak tartják őket. Hasonló jó tulajdonságokkal jellemzik a bölcsészeket is, akikre az is jellemző, hogy művészléleknek vélik.

5. táblázat: A PTE karok hallgatóinak legjellegzetesebb vélt egyéb pozitív tulajdonságai (amelyben a megkérdezettek legalább 10%-a egyetért)

ÁJK	ÁOK	BTK	FEEK	KTK	PMMK
bulizós (33)	precíz (33)	bulizós (46)	bulizós (46)	bulizós (50)	bulizós (61)
elegáns (18)	segítőkész (25)	barátkozós (33)	laza (33)	jó fej (15)	kreatív (33)
kedves (15)	barátságos (15)	laza (25)	jó fej (25)	kreatív (15)	laza (18)
humán beállított. (10)	nyitott (25)	nyitott (25)	nyitott (21)	laza (15)	precíz (18)
kommunikatív (10)	kreatív (21)	kreatív (21)	segítőkész (21)	barátságos (10)	barátságos (10)
kreatív (10)	bulizós (15)	művészlélek (18)	kommunikatív (18)	gyakorlatias (10)	fiú (10)
szép (10)	gazdag (15)	jó fej (15)	barátságos (10)	határozott (10)	gyakorlatias (10)
	türelmes (15)	humán beállított. (10)	csapatjátékos (10)	reál (10)	jó fej (10)
	kreatív (10)		kedves (10)	beállított. (10)	műsz. érdeklődésű (10)
	szép (10)		közvetlen (10)		művészlélek (10)
			kreatív (10)		önálló ötletek (10)
					ügyes (10)

A negatív tulajdonságok közül kiemelkedő helyet foglal el a beképzeltség és az alkoholizmus.

Különösen beképzeltnek tartják a jogászokat (61%), akiket a közgazdászok és az orvosok követnek (33%), majd a mérnökök (21%). A FEEK-eseket és a BTK-sokat nem tartják beképzeltnek.

Ami az alkoholizmust illeti, nagy tekintélyt élveznek a mérnökök (50%), szemben a többi karok hallgatóival, akiket csupán 10-18% nevez alkoholistáknak. Az orvosok vélt negatív tulajdonságai között a beképzelt-öntelt-nagyképű karrieristákon túl az elfoglalt unalmas szadista is megjelenik. Ez erősen eltér a bölcsészek megítélésétől, akik inkább elvont, elvárásolt, furcsa tarisznyás alternatív különcök, hanyag, céltalan és igénytelen alternatívák. A FEEK-esek lusta lógós link büfészakosok, akik nem tanulnak semmit és könnyen diplomáznak. A jogászok beképzelt nagyképű öntelt egoista sznobok. Hasonlóan jellemzik a közgazdászok negatív oldalát is: beképzelt nagyképű lenézős kockafejű okoskodók, akik anyagias és pénzcentrikus stréber sznobok.

6. táblázat: A PTE karok hallgatóinak legjellegzetesebb vélt egyéb negatív tulajdonságai (amelyben a megkérdezettek legalább 10%-a egyetért)

ÁJK	ÁOK	BTK	FEEK	KTK	PMMK
beképzelt (61)	beképzelt (33)	elvont (71)	lusta (28)	beképzelt (33)	alkoholista (50)
nagyképű (33)	(33)	lusta (28)	link (15)	nagyképű (25)	iszákos (25)
stréber (21)	alkoholista (18)	tarisznyás (25)	büfészakos (10)	stréber (21)	elvont (25)
okoskodó (18)	(18)	alternatív (21)	könnyen diplomázik (10)	kockafejű (18)	beképzelt (21)
öntelt (18)	elfoglalt (18)	szétszórt (21)	lógós (10)	nem tanul (18)	igénytelen (18)
sznob (18)	(18)	igénytelen (18)	nem tanul semmit (10)	pénzcentrikus (18)	kockafejű (18)
elvont (15)	öntelt (18)	alkoholista (15)		alkoholista (10)	lusta (18)
alkoholista (10)	nagyképű (15)	céltalan (15)		anyagias (10)	számítógépbuzi (18)
bunkó (10)	drogos (10)	elvárásolt (10)		átlagos (10)	nagyképű (15)
egoista (10)	elvont (10)	furcsa (10)		elvont (10)	különc (10)
	karrierista (10)	hanyag (10)		lenézős (10)	lógós (10)
	szadista (10)	iszákos (10)		lusta (10)	
	unalmas (10)	különc (10)		okoskodó (10)	
		okoskodó (10)		sznob (10)	

A kísérlet második feladatául a hallgatók iskolai osztályzatokat adtak a saját maguk által leírt tulajdonságokra, hogy azokat mennyire tartják pozitívnak (Hejj, 1995). Ezekből számítottuk ki azt a számtani középértéket, ahogy egy-egy kar hallgatói mint kísérleti személyek (a 7. táblázat sorai) egy-egy kar hallgatóit értékelik (a táblázat oszlopai). Így a 7. táblázat ezeket a középértékeket és a legelső sorban az adott kar összesített értékelését tartalmazza. A tényleges értékek középértéke 3,39. Ez azt jelenti, hogy a karokat inkább pozitívan, mint negatívan értékelték (semleges értékelés 3-as középértékhez vezetett volna). A középértékek szórása (0,34) lehetővé teszi annak meghatározását, hogy a fenti középértéktől mennyire kell eltérnie egy tényleges értéknek, hogy statisztikai értelemben jelentősnek tartjuk ($\alpha = 0,05$), vagyis hogy azt mondjuk, eléggé valószínűtlen, hogy az ilyen erős eltérés véletlenül jött létre. Célszerű feltételezni, hogy egy ilyen adat valóban tartalmában jelentősen eltér az összes többitől. Ez a 2,9-nél kisebb, illetve a 4,0-nál nagyobb középértékekre érvényes. A negatív oldalon az orvostanhallgatók igen gyengén értékelik a mérnök-hallgatók vélt tulajdonságait (2,84), akik viszont a jogászokat nem tartják túl sokra (2,88). A bevezetőben említett szomszédokhoz hasonlóan a bölcsészek véleménye a FEEK-ről sem mondható hízelgőnek (2,82). Pozitív oldalon feltűnik, hogy a mérnökök önértékelésével nincs hiba (4,01); és, hogy a FEEK-esek is jól érzik magukat a saját bőrükben (4,17). Ez utóbbi az egész táblázat legmagasabb értéke, ami azt bizonyítja, hogy a legfiatalabb kar megtalálta a saját identitását.

A 7. táblázat abszolút értékeinek rangsorát a 8. táblázat tartalmazza. Vizsgáljuk meg először az egyes karok önértékelését, vagyis a táblázat átlóját. Egy kivétellel valamennyi kar saját magát értékeli a legpozitívabban. Ezt a jelenséget jól ismerjük a szociálpszichológiából: a saját csoport az a viszonyítási alap, amihez a többiek mérjük. Annál meglepőbb, hogy a bölcsészek saját megítélésük szerint a 4. helyen végeznek, vagyis, hogy az orvosokat, a jogászokat és a mérnököket pozitívabban ítélik meg, mint saját magukat. A saját csoport leértékelése az idegenekkel szemben nem problémamentes, mert úgy a többiek sem fogják megbecsülni. Így a bölcsészek legjobb helyezése a többieknél a 3. hely, kétszer érnek el 4. helyezést, kétszer 5.-et

(a mérnöktől és az andragógusoktól) és még egy utolsó helyet is kapnak (a jogászoktól). A legjobban az orvoskar „ívelt”, három 1. helyezéssel.

7. táblázat: *Hogyan értékeli a PTE egyes karainak hallgatói (sorok) a saját és a többi kar hallgatóit (oszlopok)*

Középérték: 3,39 Szórás: 0,34 Extrémértékek ($p < 5\%$, *kiemelten jelölve*): $x < 2,9$ és $x > 4,0$

	ÁJK	ÁOK	BTK	FEEK	KTK	PMMK
ÁJK	3,93	3,63	3,14	3,29	3,86	3,51
ÁOK	3,06	3,38	3,18	3,10	3,24	2,84
BTK	3,32	3,50	3,29	2,82	3,06	3,33
FEEK	3,63	3,43	3,30	4,17	3,36	3,19
KTK	3,34	3,95	3,51	3,53	3,95	2,95
PMMK	2,88	3,42	3,05	3,70	3,16	4,01
átlag	3,36	3,55	3,25	3,44	3,44	3,30

8. táblázat: *Így rangsorolják egymást a karok*

	ÁJK	ÁOK	BTK	FEEK	KTK	PMMK
ÁJK	1	3	6	5	2	4
ÁOK	5	1	3	4	2	6
BTK	3	1	4	6	5	2
FEEK	2	3	5	1	4	6
KTK	5	1	4	3	1	6
PMMK	6	3	5	2	4	1

A karok összesített rangsorát, a 7. táblázat utolsó sorából eredően, a 9. táblázat mutatja be. Nem meglepő, hogy a háromszor első helyezett orvoskar a legpozitívabban értékelt. Második helyen, fej-fej mellett két kar végzett: a FEEK és a KTK. A negyedik helyre a jogászok, az ötödikre a mérnökkar került. A sereghajtó az a bölcsészkar, „aki” saját magát a már említetten rendhagyó módon leértékelté.

9. táblázat: *A karok összesített rangsora*

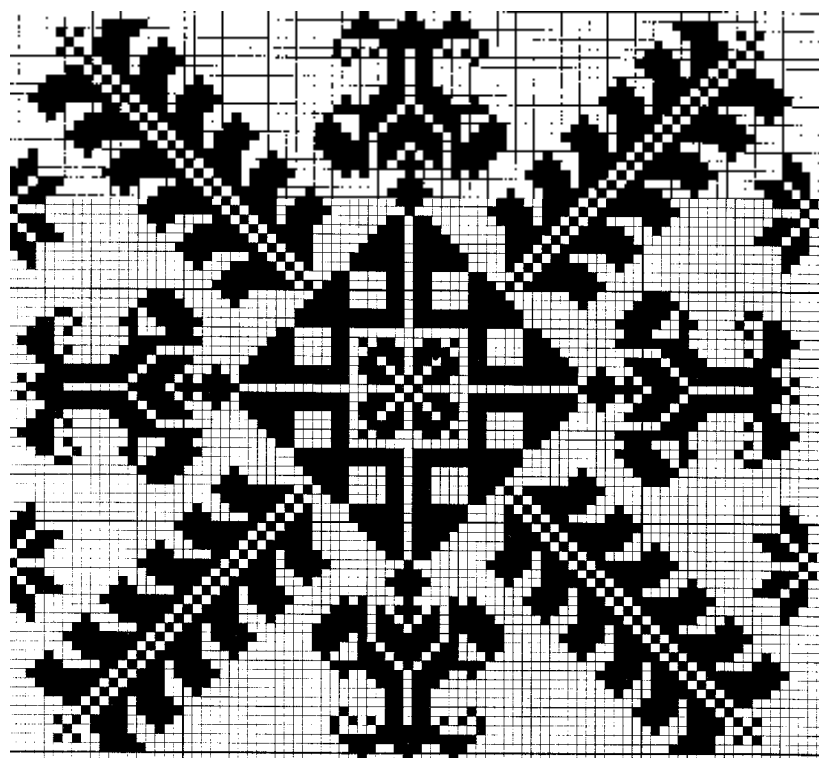
helyezés	kar	átlagos értékelés
1.	ÁOK	3,55
2.	FEEK	3,44
2.	KTK	3,44
4.	ÁJK	3,36
5.	PMMK	3,30
6.	BTK	3,25

Természetes, hogy az itt közölt adatok csupán egy pillanatfelvételt mutatnak be. A fenti kutatásnak nem lehetett célja a karok hallgatóinak tényleges tulajdonságait feltárni. A lényegesen szerényebb célkitűzés csupán azon előítéletek megismerésére irányult, amivel az egyes karok hallgatói egyetemi éveik során szembesülnek. Az érintettek szabad döntése, hogy élnek-e az itt nyilvánosságra hozott előítéletekből

következő támpontokkal egy nyíltabb és szeretetteljesebb interdiszciplináris egyetemi közösség kialakításának érdekében.

Felhasznált irodalom

- Hejj, A. (1997). Empirische Methoden zur Erfassung der Schulkultur. In Seibert, N. (Ed.), *Anspruch Schulkultur. Interdisziplinäre Darstellung eines neuzeitlichen schulpädagogischen Begriffs*. (pp. 97-118). Bad Heilbrunn: Klinkhardt.
- Hejj, A. (1995). Die Zukunftsperspektive von Jugendlichen und jungen Erwachsenen. *Pädagogische Welt*, 49, 570-574.
- Hejj, A. (2001). Der Bedeutungswandel des deutschen Michel. In: M. Liedtke (Hrsg.) *Kulturwandel*. (S. 304-328). Graz: Austria Medien Service.
- Marx, W. (1984). Das Konzept der assoziativen Bedeutung. In A. v. Eye & W. Marx (Hrsg.), *Semantische Dimensionen* (S. 73-81). Göttingen: Hogrefe.
- Marx, W. & Hejj, A. (1989). *Subjektive Strukturen*. Göttingen: Hogrefe.
- Szalay, L. & Deese, J. (1978). Subjective meaning and culture. An assessment through word associations. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.

Abstract

FRANTIŠEK MEZIHORÁK: Being European. The author wants to explore what sort of attributes and characterization embodied in the concept of being European took place in the past and how such aspects are constructed nowadays. 3.p.

GÁBOR HARASZTY: Quality management in higher education. In the times of the emerging European Integrated Area of Higher Education a sound quality management is a must. Two important conference dates: Bergen, 2005 and London, 2007 are highlighted when the Ministers of Education committed themselves to the issue of establishing quality management systems in education. The article analyzes the role of the Hungarian Accreditation Body in this process. 14.p.

CSABA GALÁNFI: Communication of the global changes. In today's world the complex effects of the industrial revolution, climate change and sustainable development are merging. Communication and public relations are facing the greatest and critical challenge in their history: how to make 6 billion people understand the difficult impacts of these processes, how to persuade them to change their life style and consumption and how to make them adopt we must act together only. There is a lot at stake: surviving the humankind on the earth. 21. p.

NIKOLETT PAJOR: In the second part of the last century globalisation and the demands of a knowledge-based society are making the concept of Lifelong Learning more important. Emphasis has shifted from a teaching approach to a learning approach, the objective is to change theoretically the constructivist model in education although constructivism in practice is not so popular yet in Hungary as in other developed countries. That is why there is not much Hungarian literature on this topic. Indeed, there are only four in the webpage of the Hungarian Pedagogical Library and Museum by Éva Szakos. My article presents the most important theory of the constructivist model of adult education with examples from Germany, - such as previous knowledge, learning environment, relationship between teacher and student, methods of these concepts. 30.p.

ZOLTÁN: ESZIK The author compares two huge public services (medicine and education) to analyze the parallel movements in their reform processes. The first statement of his interpretation is: there is a huge need to change the attitudes of service providers (medical doctors and teachers) to encourage the efforts of the customers for their involvement in deeper and shared responsibility. The second statement of this article is: without enough transparency and accountability there is no way of moving forward. The implications is we have to be able to communicate with the people on their own level about the necessary steps by involving them. There are some professional tools to do this. One of these could be cooperative learning. This powerful pedagogical model helps to extract maximum outcomes from the stakeholders' common activities in schools. After that, an OECD panorama is set out to reveal potential scenarios for renewing school systems. The author has categorized these scenarios into three clusters depending on their main characteristics: conservative, liberal, and social democratic pigeon-holes to find out how school could be more inclusive and more efficient in the same time. In the final section of the paper the author concludes that no real reform can be imagined in schools without taking into consideration what schools are able to offer the kids who arrive in school from poorer social cultural backgrounds. He remarks that the Sure Start type of support program would offer good models as to how we might solve the biggest problems of children with special needs. 40. p.

ZÁDORI IVÁN: European islands and island-regions: peripheries? Although identifying economic, social and environmental vulnerability is a more typical and dominant approach in European documents and studies relating to islands and island regions, there are a few atypical situations where economic performance exceeds the European average. This article presents three successful European island examples by outlining the main dimensions of their past and future challenges: Åland, Shetland and the Balearic Islands. The success of the three presented European islands comes from their special historical, economic and cultural situations, from the sustained use of external resources and from their connection and adaptation to the main world economic proc-

esses. Maintaining this favourable situation and their competitiveness is an important challenge and appears the key element for a sustainable future on these islands. 50. p.

LÁSZLÓ LÓRÁNT – KERESZTES – TAMÁS VÁMOSI : Employment in the small rural settlements of South-Transdanubia. In this paper the problems of employment in small rural settlements in Hungary are discussed, and specifically that in the smaller villages of South-Transdanubia. In the study mostly settlement-level statistical data are used and the available literature is analyzed to display these problems as the most important challenge for the sustainability of these small villages. The importance of the survival of these small settlements is highlighted and the risks in today's demographic and economic processes are presented. 61. p.

IBOLYA KOTTA: The way the caregiver reacts to the basic needs of the child plays a major role in the establishment of self-confidence and in building a trusting relationship with the caregiver. Afterwards, how the child functioned in its first relationships will be more widely generalized and will affect the formation of later interpersonal relationships. Personal theories of the world define the quality of the elaboration of information, while the personal theories of others influence the quality of interpersonal relationships. In the school context, the former can be described through the concepts of a need for exploration, acquisition of knowledge, learning motivation, while the latter refers to an ability for social adjustment. From the moment we are born, the quality of attachment affects motivation levels and this relationship is maintained even at school-age, influencing the quantity and quality of involvement in school activities. Once formed, an attachment's internal working models pervade the cognitive, emotional and behavioral sphere of personality. These meta-cognitive structures determine a consistent way of perceiving the world, others and oneself. 68. p.

FERENC TERNOVSZKY: Family and Work. Families are essential not only for individuals but for the wider society as well, the „social reproduction” of the producer agents takes place there, together with the socialization of the next generation. Family life has a great impact on the feel-good factor in society as well. The author describes his research relating to this theme. 78. p.

ÉVA KARCSICS: The driving force in the notion of a career: results of a student survey done from 2001-2006 at a school for commerce (Általános Vállalkozási Főiskola). 85. p.

ANDREAS HÉJJ: “Spaced out dreamers” and “conceited textbook-worms” - The stereotypical perception of each of the faculties of the University of Pécs in the eyes of in-group and out-group students. This study investigates what properties students of each of the faculties attribute to their fellow-students of their own faculty and those of the other faculties. The experimental subjects (50% of them male and 50% female) free-listed all the adjectives they thought would best describe a student in each one of the faculties. After that they gave their own evaluation of how good they thought the property they named was, in the form of school grades (1 = bad to 5 = very good). This allowed a content analysis of the perceptions as well as the perceived ranking of the faculties via arithmetic means of the subjects' evaluation of the 1,908 properties listed. The paper discusses the heavy stereotyping found and possible measures to increase better understanding of the out-groups through intensified inter-faculty events. 92. p.

ZSÓFIA HORVÁTH: National identity construction in groups of Hungarian –German and Hungarian –Hungarian students groups. The paper was prepared for the Students' Scientific Conference . The author investigated the pupils of a Pécs-based German Special School (age groups 6-18) to determine their sense of ethnic identity and its components. 99. p.

IRMA KOVÁCS GÁLNÉ: The author has developed an impressive ethnographical collection FROM the authentic folk art traditions IN the Hungarian populated rural area in Transylvania IN Rumania, focussing mainly on GyergyóALFALU village and its surroundings. describing Her 50 years' experience gives a picture to the reader how traditions can be kept alive. 105. p.